

Наставно-уметничко-научном већу ФМУ

Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ

ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

КАНДИДАТКИЊЕ НАТАШЕ ЈОВИЋ ТРИВИЋ

Тема:

Вокално-технички и интерпретативни захтеви у песмама и аријама Модеста Мусоргског

На основу увида у докторски уметнички пројекат кандидаткиње Наташе Јовић Тривић, Комисија за оцену и одбрану, која је именована на седници Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности од 10.09.2018. године у саставу Радмила Бакочевић, професор емеритус, ментор, др Соња Маринковић, редовни професор ФМУ, коментор, Никола Китановски, редовни професор ФМУ, Анета Илић, редовни професор ФМУ и Вишња Павловић Дракулић, редовни професор ФМУ, подноси следећи Извештај Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду:

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Наташа Јовић Тривић, првакиња Опере Народног позоришта у Београду, рођена је у Бањој Луци 1973. године, где је завршила нижу и средњу музичку школу.

Године 1992. уписала је Факултет музичке уметности, одсек соло певање, у класи проф. Радмиле Бакочевић, у чијој је класи дипломирала 1996. године и магистрала 1999. године.

Добитник је неколико првих награда на такмичењима у земљи и друге награде на међународном такмичењу Музичке омладине, одржаном у Београду 1998. године. На међународном такмичењу „Борис Христов“ у Софији 2000. године добитник је друге награде жирија као и специјалне награде за најбољу интерпретацију, у Падови на такмичењу „Ирис Адами Корадети“ одржаном 2004. године освојила је специјалну награду, а на такмичењу „Ријека Белканто“ у Ријеци 2005. године, треће место.

Носилац је награда из Фонда „Данице Мاستиловић“ за најбољег студента соло певања, „Аните Мезетове“ за најбољег младог оперског певача и „Бисерка Цвејић“ за најбољу сценску личност у 1997. години. Године 1997. добила је Похвалу Народног позоришта за улогу Сметона у опери *Ана Болен*, Г. Доницетија, а 2008 године за улогу Шарлоте у Маснеовој опери *Вертер*, као и Награду УМУС–а за најбоље извођење у 2008. години добила је за исту улогу. У 2018. години добитница је награде *Бреда Калеф* за најбољу мецосопранску улогу.

Од 1994. до 1996. године била је члан Оперског студија Народног позоришта у Београду, током кога је остварила низ мањих улога. Дебитовала је са улогом Треће даме у Моцартовој опери *Чаробна фрула*, затим су уследиле улоге: Ђ. Верди: Флора – *Травијата*, Г. Доницети: Алиса – *Лучија ди Ламермур*, П. Маскањи: Мама Лучија и Лола – *Кавалерија рустикана*, Ђ. Росини: Тизбе – *Пепељуга*, Ф. Чилеа: Данжевил – *Адриана Лекуверер*.

Стални члан Опере Народног позоришта је постала 1997. године.

Првакиња Опере Народног позоришта постала је 2003. године.

У матичном театру остварила је бројне улоге: Ђ. Пучини: Сузуки – *Мадам Батерфлај* (две продукције), Кнегиња – *Сестра Анђелика*, Р. Вард: Ренека Нурс и Елизабет Проктор – *Вештице из Салема*, П. И. Чајковски: Олга – *Евгеније Оњегин* (две продукције), С. Прокофјев: Клариса – *Заљубљен у три наранџе*, Р. Штраус: Херодијада – *Салома*, Ф. Чилеа: Кнегиња де Бујон – *Адриана Лекуверер*, И. Стравински: Јокаста – *Едипус Рекс*, А. Понкијели: Лаура – *Ђоконда*, Ж. Масне: Шарлота – *Вертер*, С. Бинички: Анђа – *На уранку*, Р. Камбасковић: Хасанагина мајка – *Хасанагиница*, Ж. Бизе: Кармен – *Кармен*, М. Фризина: Хелена – *In hoc signo*, Ђ. Верди: Фенена – *Набуко* (три продукције), Мадалена – *Риголето*, Улрика – *Бал под маскама*, Азучена – *Трубадур*, Амнерис – *Аида*, С. Христић: Мара Бенешина – *Сутон*.

Учествовала је у извођењу многобројних вокално-инструменталних дела као што су: В. А. Моцарт – *Реквијем* (четири продукције), Ђ. Верди – *Реквијем* (четири продукције), Ј. С. Бах – *Пасија по Јовану* (две продукције) и *Миса у ха-молу*, А. Дворжак: *Стабат Матер* (две продукције), Л. в. Бетовен – *Миса у Це–дуру*, *Миса солемнис*, *IX Симфонија* (три продукције), Ђ. Б. Перголези – *Стабат Матер* (две продукције), Г. Малер – *VIII Симфонија*, *Песме о умрлој деци*, К. Сен-Санс – *Реквијем*, Ф. фон Супе – *Реквијем*, А. Вивалди – *Глорија*, Ј. Хајдн – *Миса у Це–дуру (Pauckenmesse)*, М. де Фаља – *Љубав чаробница*,

М. Равел – *Шехерезада*, И. Стравински – *Свадба*, В. Ек – *Исповести Светог Антоана*, Епископ Иларион – *Пасија по Светом Матеју*, М. Дуруфле – *Реквијем*.

Поред неговања српске соло песме и камерне музике домаћих аутора, учествовала је у извођењу великих вокално-инструменталних дела домаћих аутора: Д. Деспих – *Кантата Јефимија Лазару*, Р. Максимовић – *Пасија Светог кнеза Лазара*, Ј. Марић – *Песме простора*, Д. Радић – *Списак*, *Опседнута ведрина*, И. Јевтић – *Девет песама у седам лирских кругова*.

Током каријере је сарађивала са диригентима: Младеном Јагуштом, Јованом Шајиновићем, Ангелом Шуревим, Јон Јанкуом, Владимиром Крањчевићем, Имре Топлаком, Бојаном Суђићем, Србољубом Динићем, Давидом Порселајном, Дејаном Савићем, Надом Матошевић, Даринком Матић-Маровић, Весном Шоуц, Франческом Розом, Џоном Вилсоном, Питером Ленардом, Ђорђо Крочијем, Алесандром Санђорђијем и другим.

Радила је са познатим редитељима попут: Златана Дорића, Борислава Поповића, Небојше Брадића, Јагоша Марковића, Дејана Миладиновића, Озрена Прохића и другим

Остварила је сарадњу са ансамблима РТС-а, Београдске филхармоније, Македонске филхармоније, Војвођанске филхармоније, Нишке филхармоније, Ансамблом војске Србије „Станислав Бинички“.

Гостовала је на оперским и концертним сценама у Македонији, Хрватској, Црној Гори, БиХ, Италији, Грчкој, Аустрији, Мађарској, Румунији, Бугарској, Данској, Норвешкој и Швајцарској.

Једна је од оснивача удружења МОТО – Музичко оперско театарска организација, која се бави промовисањем класичне музике, опере и театра са циљем да уметност постане доступна свима.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ

УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат *Вокално-технички и интерпретативни захтеви у песмама и аријама Модеста Мусоргског*, Наташа Јовић Тривић је извела на концерту одржаном у Народном позоришту у Београду (сала *Раша Плаовић*) 15.11.2018. године. На

програму су била три циклуса песама Модеста Мусоргског – *Дечја соба*, *Без сунца* и *Песме и игре смрти*, и две арије из опера *Борис Годунов* и *Хованичина*.

1. *Детская (Дечја соба)* – циклус песама за глас и клавир (1868–1872)

- *С няней (Са њањом)*
- *В углу (У углу)*
- *Жук (Буба)*
- *С куклой (Са лутком)*
- *На сон грядущий (Време спавања)*
- *Кот Матрос (Морнар)*
- *Поехал на палочке (Возим на штапићу)*

2. *Скучно Марине (Досадно је Марини)* – арија Марине Мнишек из опере *Борис Годунов* (1869– 1872)

3. *Без солнца (Без сунца)* – циклус песама за глас и клавир (1874)

- *В четырех стенах (У четири зида)*
- *Меня ты в толпе не узнала (Ниси ме у гомили препознала)*
- *Окончен празный, шумный день (Завршен је празан, бучни дан)*
- *Скучай (Чами)*
- *Елегия (Елегија)*
- *Над рекой (Над реком)*

4. *Силы потайные... (Силе мрачне)* – сцена гатања Марфе из опере *Хованичина* (1872-1880)

5. *Песни и пляски смерти (Песме и игре смрти)* – циклус песама за глас и клавир (1875–1877)

- *Колыбельная (Успаванка)*
- *Серенада*
- *Трепак*
- *Полководец (Војсковођа)*

Циљ докторског уметничког пројекта био је сагледавање комплексности проблематике везане за извођење камерних дела – соло песама и оперских арија, те да се систематичним истраживањем истакне различитост захтева који пред извођача стављају камерни и оперски вокални стил. Полазиште је став да успешна интерпетација захтева доследност у поштовању композиторових индикација, анализу психолошких аспеката ликова, сагледавање композиционих поступака, анализу музичког и поетског текста, као и

непрекидно усавршавање вокалне технике. Ауторка је с разлогом учила да ови иначе комплексни захтеви добијају на сложености кад се примењују на изабраном узорку, јер у делима Мусоргског, који је првенствено вокални композитор, јединство музике и текста у соло песмама и оперским аријама намеће комплексан приступ тумачењу његовог стваралачког процеса. Стога је, оправдано, извођење пратила синхронизована видео пројекција са емитовањем две верзије текста – оригиналног и одличног, стручно лекторисаног превода на српски језик – што је технички сложеније, али за праћење свакако практичније од штампања ових текстова у програмској књижици. Публика је тако имала прилику да се непосредно увери у доследност спроведених интерпретативних принципа и ужива у свакој брижљиво вајаној нијанси интерпретације. Истовремено су емитовани и зналачки одабрани ликовни прилози са мотивима садржаја појединих песама што је доприносило укупном доживљају.

Анализа образложења докторског уметничког пројекта (писаног рада)

Образложење докторског уметничког пројекта Наташе Јовић Тривић је написано као обиман (100 страница) и садржајан, зналачки обликован теоријски текст у којем је ауторка демонстрирала своје широко образовање, заинтересованост не само за објашњење уско стручних интерпретативних захтева, већ и комплексну историјску, естетичку и поетичку анализу дела Мусоргског. Разумљиво, његову највећу вредност представља управо интерпретативна анализа која је пошла од анализе поетских текстова (у раду такође свакој анализи претходе упоредно дати оригинал и превод текста песме) и потом сагледавала минуциозне детаље композиционог поступка у свим параметрима изражајности, са акцентом на драматуршкој анализи. У том смислу у потпуности је остварен циљ истраживања – идентификовање, описивање и тумачење интерпретативних захтева циклуса соло песама Модеста Мусоргског и одабраних арија из опера како би се показала комплексност и различитост захтева који пред извођача постављају камерни и оперски вокални стил. За ауторку кључ за схватање музике Модеста Мусоргског је чињеница да је реалист. Она истиче да су његове песме испуњене новом, јединственом садржајношћу, какву пре њега нису познавале ни руска ни европска музика.

Рад је прегледно структуриран у девет поглавља: Апстракт/Abstract, Увод, Модест Мусоргски – живот и дело (са потпоглављима Детињство и младост, Рано стваралаштво, Стварање *Бориса Годунова*, Последњи период живота и стваралаштва), Музика као основ за интерпретацију, Глас у служби израза, Циклуси песама (*Дечја соба*, *Без сунца*, *Песме и игре смрти*), Оперске арије, Закључак и Литература са 41 библиографском јединицом на српском, енглеском и руском језику). Снабдевен је одличним ликовним прилозима са уметничким представама мотива који се срећу у песмама и бројним (36) функционалним нотним примерима.

ОЦЕНА РЕЗУЛТАТА

Несвакидашње сложен вокални задатак који је пред себе поставила првакиња Опере Народног позоришта Наташа Јовић Тривић избором теме докторског уметничког пројекта на концерту је извела суверено, сугестивно, снагом зреле уметничке личности са огромним сценским искуством. Она је на концертном подијуму у потпуности демонстрирала ставове изложене у писаном образложењу пројекта да је музичка и психолошка анализа улоге само процес у њеном стварању, те да је детаљно истраживање тек предуслов за креацију. Стваралаштво у извођачкој уметности почиње кад је текст прочитан, анализиран и технички савладан и кад долази до сусрета са сценом. За оперску интерпретацију излазак на сценску пробу подразумева суочавање са својим инстинктом, предосећањем сличним истини и због тога истинским осећањем. Она исправно указује да то да ли ће улога бити остварена занимљиво и да ли ће је публика осетити не зависи највише од редитеља већ од самог певача/глумца. Он мора пронаћи унутрашњу сврху улоге, унутрашње побуде, разлоге, околности у којима се и ради којих се врши радња. Трагом Станиславског кандидаткиња истиче да сценска радња мора бити унутрашње оправдана, логична, доследна и могућа у стварности. Ауторка је указала да су у музици дати ритам и тон и да активна мисао о музичком и говорном тексту као јединственом тексту мора стварати подтекст и само тада је могуће остварити унутрашњу интонацију и топлину интерпретације коју ће публика осетити и разумети. С обзиром на квалитет поетског предлошка у циклусима соло песама Модеста Мусоргског ауторка је дошла до закључка да их треба третирати као минијатурне драмске сцене, те да ни у психолошком, ни у вокалном смислу не долазе до израза суштинске разлике у приступу тумачењу соло песме у односу на оперску арију. Оно што као посебан изазов намеће камерни жанр јесте динамика смене

контраста која од певача захтева брзу и потпуну трансформацију, како у вокалном тако и карактерном погледу. И управо у том сегменту Наташа Јовић Тривић је засенила својим умећем остварујући равнотежу контраста и јединства атмосфере појединачних циклуса.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Како је у овом извештају већ истакнуто, првакиња Опере Народног позоришта у Београду својим докторским уметничким пројектом *Вокално-технички и интерпретативни захтеви у песмама и аријама Модеста Мусоргског* остварила је изванредно убедљиву и узбудљиву интерпретацију дела Мусоргског и потврдила свој изузетни уметнички реноме. Она је суверено показала да певач када се налази на концертном подијуму, без обзира на услове, акустику, публику и слично, мора задржати своју првобитну идеју. Промена околности и средине мења збивање, али не сме променити логику стварања уметничког дела и његово представљање. Потврдила је да је стваралаштво и способност прилагођавања, оно нешто невидљиво што се не може изрећи речима, подсвест, интуиција, таленат, музикалност, осећај за сцену, њено време и простор. Стварање улоге или концертне композиције, није само њено спољашње представљање, већ приказивање унутрашњег живота личности, емоције или стања која се тумачи, прилагођавајући том животу сопствена људска осећања, дајући му све органске елементе сопствене душе. Снажним уметничким инстинктом она је показала да је једини пут до остварења истине тумачење лика читањем музичког текста, савладавањем техничких захтева вокалног лика, праћењем сугестија композитора и преживљавањем оног што нам је својим делом даривао.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторски уметнички пројекат *Вокално-технички и интерпретативни захтеви у песмама и аријама Модеста Мусоргског* Наташе Јовић Тривић резултат је захтевног и комплексног уметничког и теоријског истраживања и ауторка је његовом реализацијом остварила вредан уметнички резултат и дала допринос практичном решавању питања везаних за интерпретацију вокалних дела Модеста Мусоргског.

На основу свега изнетог Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Наташе Јовић Тривић констатује да јавна уметничка презентација докторског уметничког пројекта и писани део докторског уметничког пројекта представљају драгоцен допринос уметничкој области извођачке праксе у области соло певања те да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија.

Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Чланови Комисије:

.....

Радмила Бакочевић, професор емеритус, ментор,

.....

др Соња Маринковић, редовни професор ФМУ, коментор,

.....

Никола Китановски, редовни професор ФМУ,

.....

Анета Илић, редовни професор ФМУ

.....

Вишња Павловић Дракулић, редовни професор ФМУ